

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

POUK NA SEDANJH »DVOJEZIČNIH«
ŠOLAH NA KOROŠKEM JE LE NADA-
LJEVANJE POTUJČEVANJA NA NEK-
DANJH UTRAKVISTIČNIH ŠOLAH

LETNIK III

DUNAJ, V PETEK 13. II. 1948

ŠTEV. 7 (100)

RESNICA

O SLOVENSKIH ŠOLAH

O SLOVENSKIH ZADRUGAH

IN O POPRAVI ŠKODE NAŠIM IZSELJENCEM

Kakor smo poročali že v zadnji številki, so predstavniki koroških Slovencev obiskali razna ministrstva na Dunaju, da bi pokrenili z mrtve točke zahteve koroških Slovencev po slovenskih srednjih šolah, po vrnitvi slovenskega narodnega imetja in po popravilu škode, ki so jo naši izseljenci zaradi denarne reforme sedaj znova utrpeli.

Ob tej priložnosti je naša delegacija podala na tiskovni konferenci z avstrijskimi in tujimi novinarji daljšo izjavo o teh vprašanjih. V izjavi je med drugim rečeno:

KOROŠKE ŠOLE SO TUDI DANES
SREDIŠČE GERMANIZACIJE

Po zlomu nacističnega režima, k čigar uničenju so koroški Slovenci s svojo triletno oboroženo borbo na strani zaveznikov mnogo deprinesli, so v oktobru 1945. leta uvedli v ljudskih šolah na Slovenskem Koroškem tako imenovani »dvojezični« pouk. Ne glede na to, da so niso držali predpisov o izvajanju »dvojezičnega« pouka, je ta pouk, kakor se vedno jasneje vidi, samo nadaljevanje dela nekdanjih utrakvističnih šol.

Kljub številnim protestom na avstrijske in tudi britanske zasedbene oblasti poučujejo na teh šolah slej ko prej nacistični učitelji. Še ni dolgo tega (1. januarja 1948), ko so avstrijske šolske oblasti ponovno namestile številne nacistične in znane sovražnike Slovencev na dvojezičnih šolah. (Tako je bil na primer do sedaj suspendirani učitelj Filipitsch iz Št. Ilja nameščen na dvojezični šoli na Kostanjah. Ljudmilo Ferik, ki je imela z vojnim zločincem Maier-Kaibitschem najožje stike, so poslali za učiteljico na Bistrico na Zilji. V samem okraju Borovlje poučuje 17 registriranih nacistov in tako dalje.)

Kakor nekdanje utrakvistične šole tudi današnje »dvojezične« šole ne razpolagajo z nobenimi slovenskimi šolskimi knjigami. Slovensko učiteljsko skupino, ki je na lastno pobudo hotela pripraviti slovenske učne knjige, so deželne šolske oblasti razpusile. Avstrijske šolske oblasti pa do danes niso bile zmožne ali pa niso hotele preskrbeti najnujnejših učnih pripomočkov.

Ne glede na to, da te »dvojezične« šole ne odgovarjajo potrebam kor. Slovencev in da so, kakor nekdanje utrakvistične šole, središče germanizacije, stremijo celo za tem, da bi tudi te šole docela odpravili in jih spremenili v popolnoma nemške. Kot prvoborec te zamisli služi trenutno »Zveza domovini zvestih južnih Korošcev (BHS), ki kot zakonita neofašistična organizacija uživa podporo avstrijskih in britanskih zasedbenih oblasti. BHS naj bi imel podobno vlogo, kakor so jo nekdanje imeli nemški »Schulverein Südmark« in Maier-Kaibitschev »Kärntner Heimatbund«. Kakor znano, sta ti organizaciji odločilno vplivali in usmerjali celotno, predvsem pa šolsko politiko na Slovenskem Koroškem. Zato se ni čuditi, če se danes BHS kot vse-nemško-nacistični naslednik udejstvuje v isti smeri. Tudi pred kratkim objav-

ljeni proglas širšega dež. sveta OeVP v Celovcu, pri katerem je sodeloval nekdanji SA-Standartenführer in poslovodja nacistične organizacije VDA Hans Steiner, pomeni napad na osnovne pravice in s tem tudi na pravice enakopravnosti koroških Slovencev glede učnega jezika v šolah.

CELOVSKO UČITELJSKO — ZATO-
ČIŠČE VELIKONEMŠKEGA DUHA

Učiteljske v Celovcu, kjer vzgajajo učiteljski naraščaj za tako imenovane dvojezične ljudske šole, je bilo od nekdanj zatočišče velikonemškega duha.

Tudi danes je vzgoja učiteljskega kadra prepuščena med drugim nacističnemu pesniku in velikonemškemu propagandistu J. F. Perkonigu. Perkonig je eden najbolj zagriženih sovražnikov koroških Slovencev in je bil kot predsednik nacističnega »Kärntner Heimatbunda« najožji sodelavec vojnega zločince Maier-Kaibitscha. Že pred nacistično zasedbo Avstrije je imel Perkonig kot narodno politični referent zvezo z ilegalno NSDAP. V času nacizma pa je bil eden najaktivnejših pesnikov slavospevov Veliki Nemčiji in Führerju. Perkonig je danes profesor za nemščino na učiteljski v Celovcu.

Dejstvo, da poučuje slovenščino v tem zavodu »volksdeutscherka«, »razseljena oseba« iz Jugoslavije Emmy Scheithauer, je javno zasramovanje koroških Slovencev.

Značilen je tudi način, kako skušajo avstrijske oblasti odpomoči pomanjkanju slovenskih učiteljev, ki je posledica tega, da so desetletja slovenskim učencem načrtno zabranjevali obisk učiteljske v Celovcu. V enoletnem tečaju so »kvalificirali« številne »volksdeutscherje«, fašistične emigrante iz Jugoslavije in sudetske Nemce, ki so za silo razumeli nekaj slovenskih ali čeških besed, za pouk na dvojezičnih šolah.

SLOVENSKIH ZAHTEV NOČEJO
UPOŠTEVATI

Da bi napravili konec tem, za koroške Slovence popolnoma neznosnim razmeram, je Slovenska prosvetna zveza dne 28. 9. 1947 zahtevala od zveznega ministrstva za pouk ustanovitev slovenske realne gimnazije, slovenskega učiteljskega in slovenske kmetijske šole.

Zahteva po slovenski kmetijski šoli ni nova. Toda nikdar je niso upoštevali. Tudi najnovejša zahteva, ki sta jo pred pol leta stavili Slovenska prosv. zveza in Kmečka zveza, je ostala brez uspeha. Deželne oblasti so se poskušale izogniti tej upravičeni zahtevi na ta način, da so si zamislile ustanovitev »dvojezične« kmetijske šole, toda tudi te, za koroške Slovence nesprejemljive zamisli niso uresničile. Slovenska Koroška je pretežno poljedelsko ozemlje in bi bila ustanovitev slovenske kmetijske šole temelj za razvoj poljedelstva na tem teritoriju. Odrekanje te šole je zato zavestno oškodovanje koroških Slovencev.

Zahteva po ustanovitvi slovenske re-

alne gimnazije in slovenskega učiteljskega je prvi pogoj za vzgojo lastne inteligence in najnujnejšega učiteljskega naraščaja.

Na vlogo Slovenske prosvetne zveze je prosvetno ministrstvo zahtevalo poročilo in stališče koroške dež. vlade oziroma dež. šolskega sveta. Toda dež. šolski svet je kljub temu, da so mu bili predloženi natančni predlogi in je bila potreba slovenske srednje šole dovolj utemeljena, izvedel »anketo« med starši skoraj stodstotno nemških učencev prvih dveh razredov vseh koroških srednjih šol in poslal vnaprej določeni rezultat tega »plebiscita« kot utemeljitev, da slovenske srednje šole niso potrebne.

Ko so se zastopniki SPZ zglasili na prosvetnem ministrstvu, da bi podprli zahtevo koroških Slovencev po slovenskih srednjih šolah, se je pokazalo, da zavisi po mnenju prosvetnega ministrstva odobritev slovenskih srednjih šol od izjave, da bodo koroški Slovenci lojalni do Avstrije. Hkrati je predstavnik ministrstva izrazil svoje ogorčenje nad tem, da tuji časopisi poročajo o nad vse nezadovoljivih razmerah na Slovenskem Koroškem in izjavil, da je tudi v tem vzrok, če avstrijske oblasti odklanjajo zahteve koroških Slovencev.

Tako stališče prosvetnega ministrstva do upravičenih zahtev koroških Slovencev je požikus političnega pritiska na koroške Slovence, ki se borijo za priznanje njihove narodne enakopravnosti, in to v času, ko bo o bodočnosti Slovenske Koroške kot spornega ozemlja odločala šele mirovna konferenca.

Delegacija SPZ je pri razgovorih na prosvetnem ministrstvu dobila vtis, da to nikakor ni pripravljeno dati koroškim Slovincem pravice, ki jim grede, čeprav smo si te pravice priborili s krvavimi žrtvami v borbi proti narodnemu zatiranju.

VPRAŠANJE SLOVENSKIH ZADRUG

Koroški Slovenci so imeli pred nacističnim napadom na Jugoslavijo cvetočo zadrugno organizacijo z 42 kreditnimi in gospodarskimi zadrugami. Te zadrugne so bile najstarejše podeželske kreditne ustanove na Koroškem sploh. Imele so zemljiško posest, skladišča in druge realne vrednote.

Hkrati z nacističnim napadom na Jugoslavijo so uničili tudi slovenske zadrugne na Koroškem. Predsednike so aretirali, celotno imetje pa je zaplenil gestapo in ga je brez vsakega sodelovanja zadržnih predstavnikov predal gestapovskim komisarjem, ki so premoženje deloma prodali nacistom, deloma pa predali nemškim zadrugam.

Po zlomu nacističnega režima so obnovili slovenskih zadrug in vrnitev njihovega imetja zabranili. Šele na ponovne odločne zahteve koroških Slovencev je nastopila britanska vojaška vlada in zahtevala od koroške dež. vlade obnovo slovenskih zadrug.

Kljub uradnim objavam, posebno v času razpravljanj o mirovni pogodbi z Avstrijo, da so obnovili slovenske za-

druge in jim povrnili njihovo imetje, slovenskih zadrug do danes niso polnopravno priznali in jim niso vrnili njihovega imetja. Dejansko je koroška dež. vlada poskušala, da bi s protizakonitimi ukrepi preprečila vzpostavitev nekdanjega stanja. Po triletnem zavlačevanju je sedaj končno izjavila, da v tem vprašanju ni pristojna.

Delegacija Slovenske zadrugne zveze je pri pristojnih ministrstvih na Dunaju ugotovila, da tudi ta po enem četrletju niso ukrenila prav ničesar, da bi končno povrnili koroškim Slovincem njihovo narodno imetje.

Vse oblasti, ki so sedaj obravnavale to vprašanje, stojijo, kakor se zdi, na nenavadnem stališču, da so tudi v novi Avstriji gestapovski odloki o zaplembi še vedno polnopravni in neizpodbitni.

Značilna za stališče avstrijskih oblasti do tega vprašanja je izjava pristojnega sekcijskega šefa v notranjem ministrstvu, ki je dejal, da zahtevamo rešitev tega vprašanja ravno pred obnovo razgovorov o pogodbi o Avstriji v Londonu.

DENARNA REFORMA POMENI PRE-
KLIC POPRAVE ŠKODE NAŠIM IZ-
SELJENCEM

Nezadovoljivi način poprave škode, ki so jo koroški Slovenci utrpeli zaradi množičnega izseljevanja, je znan. Izplačilo velikega dela vsot za poravnavo ško-

Nov izzivalni
proces v Velikovcu

Procesi proti partizanom in antifašistom v Velikovcu so postali že pravi pojem. Kakšen namen imajo ti procesi, nam je že davno jasno.

Kljub temu pa je novi proces, ki bo 29. februarja 1948, zanimiv zaradi posebnih okoliščin, v katerih se bo vršil. Obtoženi se bodo morali zagovarjati zaradi »motenja reda« o priliki »državnega obiska« v letu 1946. Gre za hujskaško zborovanje ministra Helmerja v Dobri vasi, na katerem so slovenski antifašisti spravili tedanjega dež. glavarja, nacističnega poverjenika za zbiranje kosti in neznanega »partizana« Plescha v tako zadržno, da je bil hujskaški obisk ministra Helmerja resnična polomija.

Proces je zanimiv tudi zaradi tega, ker je avstrijska policija odkrila ta »zločin« prav v času, ko se na drugi strani avstrijski demokratje borijo za odpravo vojaških sodišč. Velikovski proces pa je očitno potreben v času londonskega razpravljanja o avstrijski državni pogodbi za ustrahovanje slovenskega ljudstva. A motijo se tisti, ki upajo, da bodo s takimi procesi ustrahovali slovensko ljudstvo, ga odvrgli od narodno osvobodilne borbe in v njem zamorili partizanskega duha. Lahke je opravek z dovčrajšnjimi Hitlerjevimi hlapeci in danes zvestimi služabniki novih gospodarjev, toda z antifašističnimi borci je stvar drugačna. Tudi novi izzivalni proces nas ne bo odvrnil od borbe za naše osnovne pravice.

de neposredno pred izvedbo denarne reforme je povzročilo odvzem dveh tretjin komaj izplačane gotovine in pomeni hkrati s splošnim dvigom cen praktično preklic poravnave škode. Vsi protesti prizadetih koroških Slovencev v tej zvezi so ostali brez uspeha.

RESNICA V OČI BODE

Pričakovati je bilo, da bo izjava o dejanskem stanju na Koroškem v živo zadelo poleg dobro znanih šovinistov tudi tiste, ki so za vsa ta neprijetna dejstva odgovorni. Vsi ti bi hoteli sedaj ovreči verodostojnost teh njim tako neprijetnih ugotovitev, govorijo o laži in vendar hkrati s svojim nespretnim zagovorom potrjujejo točnost naših izjav.

Sam deželni glavar je moral priznati, da poučuje na slovenskih šolah še vedno veliko število nacistov, da je ogromno pomanjkanje slovenskih učiteljev, ne samo zaradi nacističnega nasilja, ampak predvsem zaradi tega, ker dolga desetletja na celovškem učiteljskem ni bilo mesta za slovenske dijake, priznati je moral, da po skoraj treh letih, odkar je v veljavi nova šolska odredba, še vedno ni na razpolago slovenskih šol. knjig! Kako bi bilo po teh ugotovitvah mogoče izvajati šolsko odredbo oziroma tako imenovani dvojezični pouk, če glavar ni pojasnil. Ustanovitev slovenskih srednjih šol je kratko in malo odklonil, češ da so nepotrebne. Klavrn je tudi njegov zagovor J. F. Perkoniga s sklicevanjem na neko zasebno pismo, ki ga je ta »zastlužni mož« baje pisal leta 1942 krvniku Rainerju in ki ga je prvič priobčila »Die Neue Zeit« leta 1947. Ali deželni glavar — da niti ne omenimo pamfletov proti koroškim Slovincem — res ne pozna mlad. knjige istega avtorja »Kärnten Heimatland — Ahnenland«, ki je izšla leta 1942 pri isti založbi Leykam, kjer so baje trenutno v tisku slovenske šolske knjige? Svetujemo mu, naj se поблиže seznanj tudi s tem delom gospoda Perkoniga, ki ga je odobril taisti Rainer z odlokom 17.854-42 dne 8. 10. 1942, torej že po prejemu omenjenega »junakovega« pisma. Nič manj klavrn ni zagovor, s katerim OeVP poskuša razbremeniti H. Steinacherja. Tudi tega »nasprot-

nika NSDAP« in »velikega Avstrijca« smo pripravljeno razgaliti pred vso svetovno javnostjo.

Vse kaže, da so dež. glavarju zelo malo znani dogodki od 1938. do 1945. leta. Sicer bi moral natančneje poznati zgodovino »politično preganjanega« Perkoniga, prav tako pa tudi veličastno zgodovino OF in narodno osvobodilne borbe slovenskega ljudstva. Na tozadevno neumno in neznačajno trditve gospoda Wedeniga bomo še odgovorili. Danes mu povemo samo to, da je Osvobodilna fronta povedla koroške Slovence v narodno osvobodilno borbo že davno prej, preden se je njemu porodilo upanje, da bo še kdaj lahko nastopal kot dež. glavar in socialist, v času, ko je on še vestno revidiral od gestapa zaplenjene konzumne zadruge po Mežiški dolini in drugod. OF je obstajala že dolgo prej, preden je prišel gospod Wedenig v spremstvo gospoda Stossierja pod jako dvomljivimi okolnostmi maja 1945 v Borovlje, da bi se pogajal s partizani. Ob vseh teh ugotovitvah pa je tudi lažnja izjava, da deželna vlada ni vedela, komu naj bi povrnila zadružno imetje. Vsak človek ve, — in to je bilo tudi vedno naše stališče, da ima pravico terjati in prevzeti ukradeni imetje edinole nekdanji lastnik, to je v tem primeru nekdanji zadružni odbor! Edino koroška vlada tega pravnega načela ni poznala, pač pa je znala s protizakonitimi ukrepi zavlačevati rešitev slovenskega zadružnega vprašanja tako dolgo, da je končno sama morala priznati svojo nepristojnost. Zakaj ni tudi povedal, kje naj bi mogli slovenski izseljenci, ob »izobilju« gospodarskega orodja, živine itd. v današnji Avstriji, lahko vnovčiti vsote, ki so jih prejeli tik pred denarno zamenjavo? Tega gospod dež. glavar ni povedal, ker sam dobro ve, da to ni bilo mogoče.

Deželni glavar s svojo izjavo ni pravi ničesar preklinal, pač pa vse trditve slovenskih zastopnikov na tiskovni konferenci v polni meri potrdil in podkrepil. Resnica v oči bode in zato so potrebni vik in krik, blatenje OF in gnusni osebni izpadi na njene predstavnike. Stvarna, nestrastna izjava slovenskih zastopnikov na tiskovni konferenci je s temi izpadi samo pridobila.

blikanske vlade v Španiji. Vsi poznajo trdovratno in dolgotrajno borbo SZ in njene delegacije v Društvu narodov pod vodstvom Litvinova, za ohranitev in krepitev kolektivne varnosti. Glas SZ pa je ostal glas vpijočega v puščavi.

Ni bil slučaj, da so zapadne sile odklonile pogodbo o kolektivni varnosti. V tistem času se je v mednarodni politiki razvila borba dveh smeri. Ena smer so je borila za mir, za organizacijo kolektivne varnosti in za obrambo agresije s skupnimi naporji vseh miroljubnih narodov. To smer je zastopala SZ, ki je dosledno in odločno branila korist vseh velikih in malih svobodoljubnih narodov. Druga smer je odklonila organizacijo kolektivne varnosti in odpor proti agresiji, kar je pospešilo agresivno delo fašističnih dežel in doprineslo k izbruhu nove vojne.

POGODBA O MEDSEBOJNI POMOČI MED SZ IN ROMUNIJO

Pogajanja, ki so se vodila v prijateljskem vzdušju in medsebojnem razumevanju, so se končala s podpisom pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med SZ in LR Romunijo. Pogodbo sta v prisotnosti predsednika min. sveta Stalina podpisala zun. minister Molotov in predsednik romunske vlade Groza.

V pogodbi sta se obe državi obvezali, da bosta utrdili medsebojne vezi in tesno sodelovali v interesu krepitev svetovnega miru in varnosti narodov in v skladu s cilji in načeli OZN.

V govoru, ki ga je imel po podpisu pogodbe, je sovjetski zun. minister Molotov med drugim dejal:

»Narodi SZ, ki izpolnjujejo prvo Stalinovo povelje, in romunski narod, ki je vso pozornost posvetil obnovi in izgradnji svojega gospodarstva, so izredno zainteresirani na ohranitev svetovnega miru in varnosti narodov. V interesu naših držav in vseh svobodoljubnih narodov je, da ukrenejo vse, kar je v njihovi moči, kako bi onemogočili nevarnost ponovne agresije Nemčije ali katere koli druge države, ki bi se združila z Nemčijo v njeni napadalni politiki.«

Sovjetsko-romunska pogodba jasno kaže težnje obeh držav, ki hočeta v skladu z načeli OZN sodelovati za ohranitev miru in varnosti narodov in doprinesiti svojo pripravljenost, svoj delež za ureditev teh velikih nalog. Zato sovjetsko-romunska pogodba ne bo sprejelo z zadovoljstvom samo ljudstvo SZ in Romunije, ampak vsi resnični prijatelji miru. Sklenitev te pogodbe, katere namen je krepitev miroljubnega sodelovanja obeh sosednih držav in ohranitev miru in varnosti narodov, je posebnega pomena sedaj, ko bi netilci nove vojne iz tabora imperialistov hoteli ustvariti vojaško-politični blok proti demokratičnim državam in ko skušajo kaliti miroljubno sodelovanje narodov. Sovjetsko-romunska pogodba bo nova pregrada proti vsem mogočim načrtom za novo agresijo ter proti roparskemu imperializmu.

PRED VOLITVAMI V ČESKO-SLOVAŠKI

Stranke českoslovaške Narodne fronte se še niso zedinile o datumu predstojnih volitev v parlament. Na seji Narodne fronte je predsednik vlade Klement Gottwald razložil stališče Komunistične partije, ki predlaga, da bi volitve v parlament izvedli po sprejetju nove ustave. Komunistična partija prav tako predlaga, naj bi zakonodajna skupščina sprejela še pred razpustom zakone, ki so predvideni v vladnem programu Narodne fronte. Da bi mogla zakonodajna skupščina te naloge izpolniti in da bi stranke izpolnile obljube, ki so jih dale delovnemu ljudstvu in ki so predvidene v vladnem programu, je Komunistična partija predlagala, naj določijo 23. maj kot dan volitev v parlament.

Centralni sekretar KP Českoslovaške Slansky je na velikem predvolilnem zborovanju v Podmoklem izjavil med drugim:

»Bliznje volitve bodo v znamenju boja med naprednimi in socialističnimi silami ter ostanki izkoriščevalnih sil v socialistični, ljudski in slovaški demokratični stranki, ki bi radi uničili pridobitve naše narodne revolucije, vrnili podržavljeno industrijo domačim in tujim kapitalistom in privedli znova na oblast

OPOZORILO UPRAVE

Razposlali smo položnice za poravnavo naročnine za leto 1947. Kdor je že plačal, naj porabi položnico za vplačilo za leto 1948.

Hkrati prosimo naše zaupnike, da tudi v tem letu pobirajo naročnino.

Uprava.

predstavnike bančnih, industrijskih ter drugih klik.

Komunistična stranka je vsak dan bolj močna, ker je njena politika državotvorna in ker je v korist ljudstvu. Komunistična partija pojde zato na volitve z najboljšimi nadami.«

KRITIČEN SVETOVNI PREHRANBENI POLOŽAJ

Odsek OZN za gospodarska vprašanja je objavil prvo letno poročilo o gospodarskem položaju na svetu (z izjemo Sovjetske zveze). V tem poročilu prihaja do izraza veliko razočaranje nad rezultati gospodarskega razvoja v 1947. letu. Posebno skrb, pravi poročilo, povzroča oškodovanje svetovnega gospodarstva, ki je nastalo zaradi neverjetnega porasta gospodarske zmogljivosti ZDA med svetovno vojno.

O svetovnem prehranbenem položaju ugotavlja poročilo, da je bila proizvodnja živilskih potrebščin v 1947. letu manjša kakor v preteklem letu, in da mednarodni prehranbeni položaj po koncu vojne še ni bil tako kritičen kot danes. Izgledi za žetev v 1948. letu so glede na sušo v ZDA in v nekaterih državah zapadne Evrope slabi. Poročilo ugotavlja, da je v Evropi samo Bolgariji, Madžarski, Romuniji, Jugoslaviji in SZ uspelo, da niso samo preprečile zmanjšanje žetve, ampak celo dosegle večjo žetev kot v letu 1946.

Prav tako opozarja poročilo na deficit v zunanji trgovini večine držav, katerih izvoz je občutno nazadoval. Hkrati pa je izvoz ZDA v prvi polovici 1947. leta količinsko dva in polkrat večji, računano v dolarjih, petkrat večji kot v 38. leta. V primeri z 1938. letom se je uvoz Amerike povečal v prvi polovici 1947. leta samo za eno tretjino, medtem ko se je izvoz povečal za dva in polkrat.

Jugoslovanska knjiga' na Dunaju

V soboto, dne 7. februarja, je bila na Dunaju svečana otvoritev »Jugoslovanske knjige«. Številne goste je v navzočnosti jugoslovanskega predstavnika na Dunaju, opolnomočenega ministra Avšiča pozdravil svetnik političnega predstavništva FLRJ France Drenovec, ki je v svojem govoru poudaril velik vzpon književnega in kulturnega dela jugoslovanskih narodov po osvoboditvi in ljubezen ljudstva do književnikov, ki imajo v novi Jugoslaviji vse možnosti svobodnega razvoja. »Z otvoritvijo Jugoslovanske knjige,« je dejal svetnik Drenovec, »je zadovoljeno tudi želji avstrijskega ljudstva, da bi se seznanilo z bogatimi zakladi jugoslovanskih narodov. Jugoslovanska knjiga bo posredovala avstrijskemu prebivalstvu jugoslovansko slovo in v bogati izbiri vedno nudila najboljša dela jugoslovanske književnosti.«

Poleg številnih gostov so otvoritvi prisostvovali tudi predstavniki avstrijske vlade, med njimi prosvetni minister dr. Hurdes, zun. minister dr. Gruber in dunajski župan dr. Körner, ki je v imenu avstrijskih oblasti otvoril knjigarno in pozdravil njeno ustanovitev kot sredstvo za zblizanje avstrijskega in jugoslovanskih narodov. V istem smislu je govoril tudi profesor Fontana, predsednik Društva za kulturne in gospodarske stike Avstrije z Jugoslavijo. Koroške Slovence sta na otvoritvi zastopala predsednik POOF-a dr. Petek in tajnik SPZ tov. dr. Mirt Zwitner.

Otvoritev »Jugoslovanske knjige« pozdravljamo koroški Slovenci še prav posebno zaradi tega, ker nam je z njo dana možnost, da lahko naročamo jugoslovanske in predvsem slovenske knjige tudi v Avstriji brez deviznih in drugih težkoč.

Potvarjaki zgodovine

SOVJETSKA VLADA BO OBJAVILA TAJNE NACISTIČNE DOKUMENTE

Sovjetski Informativni urad je objavil oster odgovor na zbirko nacističnih dokumentov o nemško-sovjetskih odnosih med 1938. in 1941. letom, ki jo je izdalo ameriško zun. ministrstvo. V tem poročilu sovjetskega informativnega urada je med drugim rečeno:

»Konec januarja je ameriško zunanje ministrstvo v zvezi z britanskim in francoskim zun. ministrstvom objavilo zbirko poročil in notic iz dnevnikov hitlerjevskih diplomatskih uradnikov. Pravi namen objave teh poročil je, da bi izmalili dejansko sliko, razširili laži o Sovjetski zvezi, jo obrekovali in zmanjšali vpliv SZ kot resnočno demokratične države in doslednega borca proti napadalnim in protidemokratičnim silam. Zbirka je prepolna dokumentov, ki so jih zvarili hitlerjevski diplomati v nemških uradih. Če samo to dejstvo bi moralo svariti pred enostransko uporabo in objavo teh dokumentov, ki se odlikujejo po pristranosti in tendencioznem značaju, ki prikazujejo dogodke s stališča Hitlerjeve vlade in katerih namen je, da bi pokazali dogodke v luči, ki je ugodna nacistom. Zaradi tega se je sovjetska vlada svoj čas zoperstavila enostranski objavi zaplenjenih nemških dokumentov, ki bi bili potrebni predhodne skrbne in skupne ocene.

Ameriška, britanska in francoska vlada pa so se odločile za enostransko objavo nemških dokumentov, se niso ustavile pred zgodovinskimi potvorbami in se skušajo obkroževati SZ, ki je nosila na svojih ramenih glavno breme borbe proti Hitlerjevi agresiji. Zaradi teh okoliščin se smatra sovjetska vlada za upravičeno, da s svoje strani objavi tajne dokumente o odnosih med Hitlerjevo Nemčijo na eni in vladami Anglije, Francije in ZDA na drugi strani, ki so padli v roke sovjetske vlade in ki jih vlade zapadnih držav niso objavile. Sovjetska

vlada je v posesti važnih dokumentov, katerih objava bo doprinesla k temu, da se bodo v pravi luči videle priprave in razvoj Hitlerjeve agresije in druge svetovne vojne.

Ameriški ponarejevalci in njihovi britanski in francoski pomočniki, bi hoteli vzbuditi vtis, da se je priprava nemškega napada in druge svetovne vojne začela šele v jeseni leta 1939. Kdo naj danes še temu verjame? Kdo ne ve, da se je Nemčija pričela pripravljati na vojno takoj potem, ko je Hitler prevzel oblast? Kdo dalje ne ve, da so Hitlerjev režim ustvarili nemški monopolistični krogi s polno pomočjo vladajočih v Angliji, Franciji in ZDA. Znano je, kakšno vlogo so imeli pri financiranju nemške težke industrije ameriški monopoli z družinami Dupont, Morgan, Rockefeller in drugimi ameriški industrijskimi magnati na čelu.

Ameriške milijarde, ki so jih prekomorski monopoli vložili v vojaško gospodarstvo Hitlerjeve Nemčije, so bile tiste, ki so obnovile nemško oboroževalno zmogljivost in ki so Hitlerjevemu režimu dale orožje, potrebno za izvedbo njegove agresije.

Drugo važno dejstvo, ki je mnogo doprineslo k hitlerjevski agresiji, je bila politika vladajočih krogov Anglije in Francije, ki je stremela za »poptolaženjem« Hitlerjeve Nemčije in k odpovedi kolektivne varnosti.

Že 1933. leta so podpisali v Rimu pogodbo med Veliko Britanijo, Nemčijo, Francijo in Italijo. Ta pogodba je pomenila, da so se britanska in francoska vlada sporazumele z italijanskim in nemškim fašizmom, ki že takrat ni skrival svojih agresivnih namenov. Samo SZ je dosledno in odločno izvajala svojo miroljubno politiko in se zavzela za načela enakopravnosti narodov, za neodvisnost Abesinije in za pravice legitimne repu-

Po naši zemlji

Dosledna pot narodnih odpadnikov

Iz Bistrice nad Pliberkom smo prejeli naslednji dopis:

Bilo je pred 80 leti. V naši občini ni bilo niti enega Nemca — domačina. Edini Nemec je bil kovač Vavpetič, ki se je priselil v Šmihel in tam pričel svojo obrt. Nemški so znali le poedinci, ki so obiskovali šole v mestu. Narodnih odpadnikov tedaj ni bilo. Kdor je govoril doma slovensko, se je tudi priznaval za Slovenca. Slovenci so se tedaj začeli tudi že politično izživljati. Nemalo zaslug ima pri tem rajni »Krautov Jurij«, pd. Kraut na Bistrici. Kot zaveden Slovenec in izobražen gospodar je v našem kraju prvi začel bodriti Slovence k narodni samostojnosti in samostojnosti. Nedeljo za nedeljo so se pri njem zbirali številni sosede, ki jim je na glas prebiral iz tedanjih »Novic« najnovejše dogodke in gospodarske nasvete.

Leta 1870 je bil na njegovo pobudo pod štirimi lipami pri Ažmanu na Bistrici prvi veliki slovenski tabor na Koroškem, na katerem se je zbralo nad 800 rojakov. Na tem taboru je govoril tudi Jurij Kraut in je, kakor pripovedujejo, v prisposodbi o sedmih suhih kravah napovedal hude čase, ki bodo prišli nad koroške Slovence. Opozarjal je, da naj ljudstvo ne klone pod pritiskom nemškega navala.

Minulo je le nekaj desetletij in Krautovo prerokovanje se je uresničilo. Žal pa je marsikdo klonil pod nemškim pritiskom in postal nezvest svojemu ljudstvu, klonili so tudi Krautovi nasledniki.

Prišel je 25. julij 1934. Naslednik borca za svobodo in enakopravnost slovenskega ljudstva Jurija Krauta je prvi vzdignil orožje proti svojemu lastnemu slovenskemu narodu za temne ideje nacifašizma. In kmalu nato se je uresničila tudi prilika o sedmih suhih kravah. Prišlo je krvavih sedem let strahovlade nacizma. V naši občini je postal župan, Ortsgruppenleiter in Bauernführer vnuk Krautovega Jurija. Pozabil je na nasvete svojega starega očeta in brez sramu pljunil lastnemu narodu v obraz. Sam je izbiral najzavednejše družine za izselitev in jih dal odgnati z njihove zemlje v pregnanstvo. Z njegovo vednostjo so aretirali številne antifašiste in zavedne Slovence in jih poslali v koncentracijsko taborišče, od koder se jih mnogo nikdar ni vrnilo. Osebnost je s svojim avtomobilom spomladi leta 1941 odvažal slovenske duhovnike iz slovenskih far, z njimi grdo ravnal in jih dal zapreti v gestapovske zapore v Celovcu. V Krautovo hišo vodijo krvave sledi trpinčenja partizanske patrole, ki so jo zajeli v l. 1944

v planinski koči na Peci. V tej hiši so spočeli tudi načrt za zverinsko dejanje pri Peršmanu spomladi leta 1945.

Najhujših sedem let je minulo in deloma smo že pozabili na vse strašno trpljenje. Ponovno smo zahtevali pravično kazeno za vse zločince, da bi se taki časi nikdar več ne povrnili. Toda zločinci so skoraj brez izjeme še vedno na svobodi. Nasprotno, v svojih hišah in v svojih podjetjih ponovno zbirajo zloglasne nacistične in sovražnike našega ljudstva. Tudi nekdanji Ortsgruppenleiter Kraut ima zaposlene bivšega nacističnega župana iz Pliberka Plautza, bivšega Volkssturmführerja in priganjača na partizanske hajke Matschitscha, SS-ovca Maleja, ki je služil v Glavnem stanu Führerja, bivšega SA-jevca Taibla, ki je kot vodič kazal podivjanim nacističnim policistom stranpota za partizani, sodeloval pri hajki oktobra 1944, kjer so ubili partizana Rigelnika iz Železne Kaple in bil navzoč tudi pri Peršmanu, nadalje tri julpučiste in številne druge nacistične in prostovoljne Hitlerjeve hlapce.

Tako je danes ta hiša postala znova središče in zbirališče vseh sovražnikov slovenskega ljudstva v šmihelski občini. To je dosledna pot vsakega narodnega odpadnika, da vedno znova prodaja svojo zavest in hlapčevsko služi trenutnim oblastnikom. Nacisti so to dobro poznali in prav take ljudi najraje sprejeli v svoje vrste. Zadnja leta so to jasno pokazala.

USPELA KULTURNA PRIREDITEV NA »DAN SREDNJE ŠOLE« V ŠENT JAKOBU V ROŽU

V nedeljo 1. februarja 1948 so v Šent Jakobu v Rožu gostovali igralci Slovenskega prosvetnega društva »Gorjanci« iz Kotmare vasi z igrjo »Razvalina življenja«. Nad 300 ljudi se je zbralo v dvorani, da spremljajo dogajanje ljudske igrje, ki slika trpljenje in žalostni konec nesrečnega zakona. Lepo podana igra je vzbudila pri vseh navdušenje, ki se je stopnjevalo ob zvokih narodnih in partizanskih pesmi.

Za »Dan srednje šole« je ob tej priložnosti spregovorila tov. Milena, ki je najprej kratko orisala zgodovino tako imenovane utrakvistične šole na Koroškem in pokazala na zgodovinsko borbo koroških Slovencev za slovenske šole. Poudarila je, da je šola na Koroškem od nekdanj bila le sredstvo za ponemčevanje, nikdar pa ni posredovala znanja in izobrazbe, kakor bi to morala resnična ljudska šola. Na Koroškem tudi nikdar nismo imeli možnosti, da bi vzga-

jali lastno inteligenco in naše študente so v srednjih šolah vedno napajali z velikonemškim, šovinističnim duhom. Še prav posebno velja to za celovško učiteljsko, ki za Slovence sploh ni bilo dostopno. Prav tako nikdar nismo imeli možnosti, da bi se bili naučili pismene slovensčine.

Zato danes z vso odločnostjo zahtevamo svoje lastne srednje šole. Ne prosjamo več, temveč zahtevamo le najosnovnejšo pravico, da se nam da možnost, da si sami vzgojimo svoje izobraženstvo in učitelje za svoje otroke. Dejstvo, da nam tudi danes odrekajo to pravico in nočejo dati srednjih šol, najbolj jasno kaže, da se hočejo tudi še v bodoče posluževati šol za ponemčevanje in potujčevanje naše mladine. Zato nikdar ne bomo odstopili od naše zahteve, še prav posebno ne, ker se zavedamo, da tudi ta boj bomo skupno z vsemi narodi, ki se borijo za svoje nacionalne in socialne pravice proti požrešnemu imperializmu.

Na koncu so vsi navzoči z navdušenjem izglasovali resolucijo v kateri zahtevajo slovenske srednje šole in slovensko kmetijsko šolo.

SEKIRA

Vedno večji problem v našem kmetijskem gospodarstvu povzroča popravilo gospodarskih poslopij. Ni dneva, da ne bi slovenski kmetje prosili okrajno glavarstvo v Celovcu ali deželni stavbeni urad za gradbeno dovoljenja in nakaznice za gradbeni material, predvsem za cement, na katerega čakajo že nekaj let. Žalostna je slika naših gospodarskih poslopij. Strehe so polne lukenj, hlevi podprti, mnoge stavbe razpadajo. Cementa pa od nikoder ni.

Kako je mogoče, da na drugi strani rastejo nove stavbe, da izdajajo dovoljenja in nakaznice za popravilo poslopij, za katera so bile vložene prošnje šele v preteklem letu in kjer to tudi ni nujno potrebno? Naslednji primer nam odgovori na to vprašanje:

Kmetu Janezu Janešu iz Sekire, ki je zaprosil za gradbeno dovoljenje že 1940. l., so nacisti prošnjo odbili. Po končani vojni je znova vložil prošnjo. V maju 1947 je ing. Janitz od deželne gradbenega urada komisionalno nujnost popravila hleva, in ugotovil, da je popravilo potrebno. Hkrati pa je zahteval, naj mu posestnik da nekaj masti ali mleka. Janeš teh stvari ni imel, in ing. Janitz je obljubil, da bo skrbel, da bo gradbeno dovoljenje izstavljeno še v juliju, če mu bo Janeš dostavil nekaj hrane naknadno v Celovec. Vlogo, ki jo je spravil in zadržal, so, na izrecno zahtevo Janeša, našli pri njem še 10. januarja t. l.

z vami, kakor hočem, tudi po latovsko. Ali veste, kakšen jezik je to? Ne? Povem vam drugič. Ali veste, v kakšnem jeziku je učil Jezus Kristus? Vsak narod v domačem jeziku, da so ga razumeli Arimejci po arimejsk. Če bi jih bil učil v jeziku, ki ga niso poznali, bi se njegov nauk ne bil ohranil. Zato sem vas tudi jaz učil v jeziku, ki ga razumete, ne pa v turškem. Poslušajte, ne smejte se! To ni za smeh... Kaj ste pravkar zobali? Grozdje, ki je zraslo v vinogradu. Tudi Jezus je v svojih prilikah večkrat govoril o vinogradu. Ali naj vam povem priliko o hubobnih vinogradnikih?

Utihnil je in jim gledal v oči. Obrazi so jim bili zresnjeni, pričakovali so z odprtimi usti. Ob pogledu na nedolžni izraz njihovih oči se mu je nenadoma čudno storilo. Čemu bi jim razlagal priliko o hudobnih vinogradnikih? Na javni trg bi moral stopiti: »Vzeto vam bo božje kraljestvo in dano ljudstvu, ki bo dajalo njegove sadove...« Kaj bi se potem z njim zgodilo? Predočeval si je različne možnosti in se tiho nasmihal predse.

»Tega vam ne bom pripovedoval, se je zdrznil iz misli. »Kdaj drugič... Kaj naj vam danes pripovedujem?«

Molče so se spogledovali, glavice so jim lezle med ramena.

Kmetje naj se ne čudijo, če morajo čakati na nakaznice in gradbeno dovoljenja leta in leta. Navedeni primer dovolj zgovorno kaže, kje so krivci tega zavlačevanja. Tako nekateri predstavniki oblasti izkoriščajo za svoje osebne koristi.

KAPLA

O šoli in vzorni rešitvi dvojezičnosti stalno čitamo v nemških časopisih. Ako bi ne poznali razmer v domači šoli, bi morda nasledili tem pisnom šovinističnih listov. Naš nadsučitelj je vsemu antifašističnemu prebivalstvu v okolici hkrati poznan kot pevovodja Wurfkomande. Zato tudi ni čudno, da v naši šoli čestokrat prav v slovenskih urah vadijo otroke nemške pesmi za nastop v celovškem radiu. Nič drugačna ni slika v otroškem vrtcu, katerega obiskujejo tri četrtine slovenskih otrok. Voditeljica je hčerka registriranih nacistov in govori in poučuje otroke samo v nemškem jeziku. To je kratka resnica, vse drugo pa je laž, čeprav jo izgovarjajo najvišji predstavniki dežele ali države.

RADIŠE

V nedeljo 1. februarja 1948 so priredili naši domači igralci — Radišani šalogram »Micki je treba moza«. Prireditelj je zelo dobro uspela. Okoli 300 ljudi je kljub slabim potem prišlo od blizu in daleč, da napolnijo društveno dvorano in se poveselijo ob poštenih domačih zabavi. Igralci so nam pokazali, da so se v dolgih zimskih večerih res nekaj naučili. Prav posebno moramo omeniti naše vrle pevce, ki so nam pod vodstvom tovariša Wrulicha prekrasno zapeli naše slovenske narodne pesmi. Tovariš Tolmajer je v svojem pozdravnem govoru poudaril potrebo po slovenskih šolah ter nakazal borbo za te pravice, s katero ne smemo prenehati, dokler ni dosežen naš cilj. Želimo, da nas bodo naši igralci in pevci čimprej zopet razveselili s kakšno prireditvijo. Posebno pa se že veselimo slavnosti na čast nekaterim pevcem, ki že 25 let sodelujejo v pevskem zboru.

KMEČKA ZVEZA ZA SLOV. KOROŠKO vabi

vse kmete in kmečke delavce na gospodarsko strokovne tečaje, ki jih bo imela v dneh od 17. do 19. februarja v društvenem domu na Radišah, od 18. do 19. februarja 1948 pri Šmonu v St. Gandolfu, od 19. do 21. februarja 1948 pri Sramsčniku v Zgornji vesci. Začetek je povsod ob 9. uri. Na programu so predavanja o sadjarstvu, živinoreji, gnojenju, gozdarstvu in gospodarskih smernicah Kmečke zveze. Odbor.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringergasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 21-5-50. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: „Globus“, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I. Fleischmarkt 3-5.

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

»Tebi enega, meni enega, tebi enega, a meni zopet enega, da bo po pravici, je govoril glavar razbojnikov, ki je med tovariše delil cekine, se je šalil. »Nate, zobajte!« je bil ves vesel in potešen v želji, da jim naredi veselje. »Pa jaz nisem razbojnik. Vsakemu enega, a nazadnje tudi meni enega,« je rekel in zobal jagode. »Snaj sem ga zaslužil, ne? Kaj pravite? Ne bodite tako molčeči, saj ne krademo! Moje je, Bog ga je dal. Če naredimo vino, se bo mož opil; nič pametnega ne bo iz njega. Je že bolje, da grozdje pozobljemo. Nekaj vi, drugo jaz, a ostanek ptice, ki ne sejejo in ne žanjejo...«

Otroci so spoštljivo jemali grozdje in se čudili. Kaj je danes našemu gospodu,

da so tako zabavni? Še nikoli ga niso videli takega. Čedermac je bil sedel na klopico, šegave besede so mu venomer žuborele.

»Zobati grozdje ni prepovedano,« je govoril. »Grozdje lahko zobljemo v vseh jezikih hkrati — po slovensko, po laško in po latinsko... Še vsak enega? Bi? Jih bo pa za škorce manj ostalo.«

Spogledovali so se in se nasmihali, le počasi so se jim razvezali jeziki. Pospravili so drugi grozd, si brisali roke ob obleko in se prestopali z noge na nogo; tedaj jih je poklical k sebi.

»Sem stopite! Ne smete pozabiti, da ste prišli k nauku.«

Zgrnili so se okoli njega.

»Nismo v cerkvi, zato lahko govorim

»Zgodbo«, se je plaho oglasila deklica s pegastim obrazom.

Kadar je bil dobre volje, jim je pripovedoval zgodbe iz svetega pisma. Včasih jim je povedal tudi kako legendi, ki jo je presadil na domača tla. Postala je trikrat živa, privlačna, šla je od ust do ust po vsej vasi in se udomačila.

»Katero naj vam povem?«

»Tisto o Landarski jami.«

Legenda o Mariji, ki je bežala pred Herodežem, dobri ljudje so jo pred preganjalci skrili v Landarsko jamo; v zahvalo jim je dala kostanj, ki še danes pokriva ondota pobožja... Čedermac ni bil pri volji, da bi jim ponavljal to legendi. Misel mu je venomer poplesavala okrog ene točke kakor vesča okrog brlevke.

»Počakajte!« In se je zagledal v platnice drobne knjižice, ki jo je držal na kolenu. Kazalo je, da ga navdaja neka misel, za katero se ne more takoj odločiti. »Kaj smo mi?« je slednjič spregovoril z rahlim drhtenjem v glasu. »Mi ki prebivamo v teh krajih, po vsej dolini do Čedada?«

»Slovenci.«

Oglasili so se bili trije hkrati. Čedermac se je začudil. Ako bi jih bil vprašal kdajkoli poprej, bi ne bil dobil tako hitrega in naglega odgovora. Beseda,

M. S. PETROVIČ:

PRIMER AVSTRIJE

Začasna konkurenca Hitlerja in Mussolinija na Dunaju je bila samo postranski pojav, kateremu zapadna demokracija ni pripisovala nobene važnosti. V bistvu so delali zapadni trusti na to, da bi se zblížali z nemškimi trusti, katerim so dajali velike koncesije, hoteč tako očitno okrepiti fašistično fronto. Dunaj je bil sedež, v katerem so se interesi zapadnega in nemškega monopolističnega kapitala najtesneje križali, in kjer je bilo mogoče za to zblížanje največ storiti. Zato je moral Mussolini svoj vpliv na Dunaju odstopiti Hitlerju, ki so mu mednarodni trusti bolj zaupali.

In res vidimo med tujimi lastniki dunajskih bank mednarodna bančna podjetja, ki so največ storila za ustoličenje fašizma v Nemčiji, za podpiranje fašističnih gibanj v drugih deželah in za Münchensko politiko, katere cilj je bil pognati fašistične države v vojno proti Sovjetski zvezi.

Zadostuje omeniti mednarodni banki Schröder in Lazar Brother & Comp., ki ju vidimo med glavnimi delničarji Kreditanstalta. Pariška podružnica banke Bratov Lazar je bila med vojno glavni finančnik francoskega zunanjega ministra Georga Bonnetta in Münchenske politike sploh. Londonska banka Henry Schröder in Comp. je v tesnih sorodniških in finančnih zvezah z nemškim bančnikom Kurtom von Schröderjem, v čigar hiši je von Pappen izročil oblast Hitlerju. Kurt von Schröder je bil zainteresiran v velikem nemškem koncernu Metallgesellschaft, v katerem je bil eden izmed članov upravnega odbora — poznejši Churchillov minister za preskrbo Littleton.

Če primerjamo sezname tujih delničarjev velikih industrijskih bank in drugih kapitalističnih podjetij v Avstriji s seznamami münchenovcev v raznih zapadnih deželah, najdemo v prvih in drugih večinoma ista imena. Pozornost vzbudi zlasti, da je bilo veliko število članov zloglasne organizacije »Angleško-nemško prijateljstvo«, ki je podpirala Hitlerja in bila ena najmočnejših opor Chamberlainove politike, finančno zainteresiranih v avstrijskih bankah.

Predvojna Avstrija je bila za mednarodne truste izredno važna baza za njihove finančne operacije in fašistične mahinacije v srednji in vzhodni Evropi. Dunaj je bil ena najmočnejših trdnjav fašizma in središče, v katerem so se zbirale in bratile fašistične hijene vseh imperialističnih dežel.

Po drugi svetovni vojni je hotela dobiti mednarodna reakcija v Avstriji nazaj vse izgubljene položaje in znova napraviti iz Dunaja tisto, kar je bil za-

nje nekoč. Ameriški in angleški trusti bi radi ne samo ohranili svoje nekdanje deleže, marveč dobili tudi nazaj vse tiste, ki so bili zaradi splošne fašistične stvari izročeni Hitlerjevim trustom; tako bi se radi dokopali do možnosti novega ropanja.

S temi dejstvi je v polni meri pojasnjeno stališče Združenih držav Amerike in Velike Britanije v avstrijskem vprašanju.

Kakor so videli prej italijanski in nemški imperialisti v Avstriji bazo za svoje prodiranje proti jugovzhodu, prav tako vidijo sedaj zapadni imperialisti v Avstriji važen strateški položaj, globoko zarezan med dežele ljudske demokracije. Temu položaju pripisujejo izredno važnost ne samo s stališča morebitnih vojnih operacij, o katerih sanjarijo vojni hujskači, marveč še bolj s stališča intrig in rovarjenja po vzhodni in jugovzhodni Evropi.

Zapadne sile so se dejansko odrekle sklepu, da bi se obnovila resnično neodvisna in demokratična Avstrija, kajti če bi prišlo do tega, bi bili prizadeti interesi njihovih trustov in Avstrija bi ne bila več odskočna deska ekspanzionistov in žarišče imperialističnih intrig.

Na mednarodnih sestankih, ki so se doslej ukvarjali z Avstrijo, zlasti na sestanku pomočnikov zunanjih ministrov velikih zavezniških sil v Londonu in na sestanku zunanjih ministrov v Moskvi, so nastala med zapadnimi silami z ene in Sovjetsko zvezo z druge strani nasprotja o celi vrsti vprašanj, izmed katerih so za nas najvažnejša: vprašanje Koroške, vprašanje vojne škode, ki jo zahteva Jugoslavija in vprašanje nemške imovine v Avstriji.

Na posameznih konkretnih primerih bomo še bolje videli, zakaj se zapadne sile tako krčevito upirajo očitno pravilni ureditvi, ki jo predlaga Sovjetska zveza.

Oglejmo si primer Slovenske Koroške. Spor se suče okrog relativno majhnega ozemlja. Razen tega angleški in ameriški predstavniki tudi sami niso mogli postaviti proti jugoslovanskim zahtevam nobenega argumenta. In vendar nočejo podpreti teh zahtev.

Po eni strani bi radi zagotovili Avstriji, v kateri upajo, da si bodo ohranili gospodujoč položaj, strateško važno ozemlje na Koroškem, po drugi strani pa branijo interese svojih kapitalistov.

Vzemimo na primer podjetje »Kärntner Eisen- und Stahlwerkgesellschaft«. To podjetje je bilo ustanovljeno nekdanj z angleškim in ameriškim kapitalom in bilo je v rokah Kreditanstalta in Nationalbanke, o katerih smo že govorili. Po

anšlusu so ga izročili njegovi reakcionarni lastniki zaradi okrepitve fašizma brez protesta na »Reichswerke Hermann Göring«. To je zdaj čisto nemško podjetje in če bi pripadla Koroška Jugoslaviji, bi bilo podjetje podvrženo reparacijam. Finančni magnati londonskega Cityja in newyorškega Wall Streeta pa tega nočejo, ker so jim sedanji avstrijski državniki že obljubili, »da bodo upoštevali njihove interese«. To pomeni, da naj prevzame podjetje prvotni lastnik, Kreditanstalt, dejansko torej Bank of England, Rotschild, Morgan, Rockefeller in ostali zastopniki mednarodnega kapitala, ki imajo v rokah delnice Kreditanstalta.

Iz čisto podobnih pobud se Velika Britanija in Združene države Amerike upirata tudi jugoslovanski zahtevi, naj bi Avstrija poravnala Jugoslaviji vsaj del vojne škode, ki jo je povzročila. Kot razlog navajajo humane ozire do sestradanega avstrijskega ljudstva. Dejansko pa ne gre za ljudstvo, ki so ga spravili tudi brez reparacij v najtežji položaj, marveč za avstrijska kapitalistična podjetja, ki bi jim reparacije zmanjšale dobičke. Zato so mednarodni trusti, ki so dobili nazaj svoje stare deince v teh podjetjih in si prilastili po vojni mnogo novih, smrtni sovražniki reparacij.

Kar se tiče vprašanja nemške imovine v Avstriji, o kateri se največ diskutira, je vsekakor najbolj značilno. Na temelju sklepov potsdamske konference bi morala biti nemška imovina v Avstriji in ostalih deželah, ki so se borile na strani Hitlerja izročena na račun reparacij. Pod nemško imovino v Avstriji se razumejo tovarne, stroji, ladje in druga imovina, ki je pripadala nemški državi in nemškim državljanom pred anšlusem, imovina, ki so jo pridobili Nemci v Avstriji po letu 1938 in tista, ki izvira iz nemških investicij od leta 1938 do 1945.

Na tako tolmačenje potsdamskih sklepov sta pristali Velika Britanija in Združene države Amerike, ko je šlo za nemško imovino v Bolgariji, Rumuniji, Madžarski in Finski, ko pa je prišla na vrsto Avstrija, sta spremenili svoje stališče in nastopili s čisto novimi definicijami, po katerih bi veljala dejansko za nemško imovino samo imovina, pridobljena v Avstriji pred letom 1938, torej minimalen del dejanske nemške imovine. Za kaj prav za prav gre, nam pokaže najlepše primer petrolejskih vrelcev v Zistersdorfu, vzhodno od Dunaja.

Takoj po prvi svetovni vojni sta dobila mednarodna petrolejska trusta »Standard Oil« in »Shell« za smešno vsoto koncesijo za iskanje petrolejskih vrelcev v Avstriji. Takrat so odkrili prve vrelce v Zistersdorfu. Da bi Zistersdorf ne konkuriral drugim njunim podjetjem, na katerih sta bila bolj zainteresirana, sta »Standard Oil« in »Shell« namenoma omejevala izkoriščanje na minimum in imela Zistersdorf v rezervi, tako, da je znašala leta 1937 avstrijska proizvodnja petroleja samo 33.000 ton.

Po anšlusu sta ameriška trusta veliko-

dušno prodala svoje delnice Nemcem in storila s tem velikansko uslugo Hitlerju, ki se je pripravljaj na vojno. Nemčija je takrat razvila posle in medtem ko je »svobodni tisk« zapadnih demokracij uspalval svetovno javno mnenje za lažnivo trditvijo, da se Hitler ne more vojskovati, ker nima petroleja, so ga dajali vrelci v Zistersdorfu letno milijon ton in krili Hitlerjevemu vojnemu stroju velik del potreb po tekočem gorivu.

Ker so petrolejski vrelci v Zistersdorfu v sovjetski coni, bi jih morala dobiti po potsdamskih sklepih Sovjetska zveza na račun reparacij. »Standard Oil« in »Shell« pa bi hotela, da bi jim te vrelce vrnil, čeprav jima niso bili nasilno vzeti, marveč sta jih prodala prostovoljno. Zato se zdaj Združene države Amerike in Velika Britanija upirata izpolnitvi potsdamskega sklepa o nemški imovini.

Podoben je primer tudi v avstrijskimi električnimi centralami. Po anšlusu so bili začeli Nemci v Avstriji obsežna hidrotehnična dela. Med vojno so uporabljali pri teh delih sto tisoče tujih delavcev, pripeljanih nasilno iz okupiranih dežel. Avstrija je bila spremenjenav velikanski sejem modernih sužnjev. Čeprav vsa začeta hidrotehnična dela še niso končana, se je zmogljivost avstrijskih elektrarn podvojila. V sedmih letih nacističnega gospodstva in vojne so zgradili malone prav toliko elektrarn, kakor prej v 20 letih. Zdaj bi hoteli magnati z Wall Streeta in Cytija, da bi bile te večinoma z znojem in krvjo zaslužjenih narodov zgrajene naprave izročene njihovim baje avstrijskim lastnikom, t. j. lastnikom prvotno mnogo manjše hidroelektrične industrije, v resnici pa bankam, katerih delnice imajo sami v rokah.

Taki računi in take kombinacije se skrivajo za slehernim dozdevno načelnim in humanitarnim stališčem predstavnikov zapadnih demokracij.

Zato stoje zdaj na stališču, ki nasprotuje tako povojnim ciljem Združenih narodov, kakor tudi načelom Atlantske listine in izrecnim sklepom, ki so jih storili šefi zavezniških držav v Potsdamu.

(»Politika«)

J. Lomschek

trgovina strojev, koles in glasbil
Zagorje, pošta Dobrlava s

dobavi takoj po najnižjih dnevni cenah: mlatilnice, žitne čistilnice, reznice za repo, mline za drobljenje žita, ročne in mehnične gnojnične črpalke, sode za prevažanje gnojnice, svinjske košle, sadne mline, stiskalnice, slamoreznice, brane, pluge, kultivatorje, krožne žage, osi za krožne žage in platnice, klepalne stroje, bruilne stroje, primože, smirkove kolute, nože za kosilnice in reznice za krmo in repo, štedilnike, kolesa z gumo in brez gume, gumijevino, vse nadomestne dele za kolesa, glasbila kot violine, kitare, gramofone, gramofonske plošče.

ki je niso prej nikoli tako pogosto imenovali v vseh hišah.

»Po čem spoznamo, da smo Slovenci?«

Otroci so se spogledali; nekemu dečku se je nenadoma pobjesnilo v oči.

»Ker govorimo po naše«, je povedal.

»Slovenski«, je popravil.

»Prav.« Čedermacu je skoraj vzelo glas, premagovala ga je ganjenost. »Poslušajte! Kdo je ustvaril zemljo?«

»Bog«, se jih je oglasilo več hkrati.

In potem ni več spraševal. Rahlo sključen jim je govoril in jih gledal v oči, kakor da meri učinek svojih besed. Govoril jim je o Bogu, ki je ustvaril zemljo in pisano množico narodov. In ko je bilo vse nared, je poklical narode pred svoj prestol in dal vsakemu poseben kos zemlje in jezik, da se morejo sporazumeti med seboj, izražati žalost in veselje, hvaliti Boga za njegovo dobroto. Čutil je, kako se razvema vedno bolj, kako mu drhti glas in se mu stiska grlo. Prenehaj je za trenutek, se nasmehnil otrokom, ki so ga poslušali napeto, skoraj brez sape, in zopet nadaljeval. Tudi Slovencem je dal Bog kos siromašne zemlje, ki jo je obdaril s posebno lepoto. Dal jim je tudi jezik, da v njem govorijo, molijo in pojejo, in je tako lep, da se še angeleci radujejo, ka-

dar ga slišijo... Ne bi bil tako povzdigoval svojega jezika, toda obšel ga je bil spomin na mladost, na grenki občutek manjvrednosti. Ali niso tudi ti otroci z istimi občutki vsak dan prihajali iz šole? Ali niso bili vsi zbegani in preplašeni od zadnjih dogodkov? Sprva so bili gospod ta dan nenavadni, še nikoli niso slišali takih besed. Saj jih niso dobro razumeli, vendar so se jim počasi oprijemale src in duš, jih dvignile kot na perutih. In ko so zagledali v kaplanovih očeh solze, so se vsi hkrati zresnili. Ali so dojeli resnost in velikost trenutka?

»In greh bi bilo, otroci moji, velik greh, ako si damo vzeti, kar smo prejeli iz božjih rok; s tem bi razžalili Boga v njegovi veliki dobroti. Ljubite svojo zemljo in svoj jezik in molite, vsak dan molite, da bi ju nikoli ne izgubili... Ali boste?«

Poslednje besede so bile od ganjenosti tako tihe, da so jih otroci komaj slišali. Molčali so. Ko so zagledali solze, ki je bila zdrknila po kaplanovem licu, so se v zadregi spogledali. Neka bledeča deklica je stežka zažrevala jok gledala je v tla.

Čedermac se je zavedel. Dvignil je glavo in se ozrl preko obronkov. Mehkoba, ki ga je obhajala, ga je skoraj jezila. Čemu kaže solze? To je od izčrpa-

nosti, je pomislil. Vsako razburjenje ga vrže iz ravnotežja... Zopet je pogledal otroke in se nasmehnil.

»Dosti!« je rekel. »Nauka ne bo, dokler ga ne oznamim... Zdaj pa pojdite domov!«

Še dolgo je gledal za njimi, ki so nenavadno tiho odhajali v vas. Bil je zadovoljen, vendar mu je žgoča kaplja skrbi kanila v dušo. Zagledal se je v oblak, ki je podoben anglskemu obrazu visel nad obzorjem. Otroci ne bodo molčali, je pomislil. Besede bodo še spremenjene prišle iz njihovih ust... Zdrznil se je in si potegnil z roko preko čela, kakor da hoče izbrisati neugodje. Nikoli ne bo delal drugače, kakor mu narekuje srce. Oblak nad obzorjem se je medtem spremenil. Dobil je grozečo podobo.

ČETIRTO POGAVJE

Bil je mrk, vetroven dan, ko se je Čedermac razdražen vračal iz Lip.

Zjutraj je bilo še jasno, a se je pred poldnem nenadoma začelo oblačiti. Na jugu se je še kazalo za pas jasnine, od severa pa je mrzlo pihalo, gnalo ob Krna kope oblakov, ki so se ustaljavali na vrhuncih, se trgali, nemirni begali in se prostrli čez nebo. Kdaj pa kdaj se je grozeče pomračilo, četudi je dilo še da-

leč do noči, potem pa se je zopet pri-svetilo, kakor da sili sonce skozi sivino. Listje še ni bilo odletelo, za zimo je bilo še zgodaj, vendar je Čedermac zdaj pa zdaj dvignil obraz, kakor da voha snežinke. Vlažen, hladen veter mu je pihal skozi tenko suknjo, da ga je rahlo stresalo v suho telo.

Vreme, ki je branilo iz hiše; vendar ni zdržal doma. Skubina ni bilo k nje-mu; besede, ki jih je pripravil zanj, so ga preveč pekle, da bi mogel še dalje čakati. Morda se nihče ne upa povedati Skubinu svoje sodbe, to ga dela objestnega in ga zazibava v samovšečnost. A on mu naravnost pove, kaj misli o njem, nato se bodo njune poti za vedno ločile.

Ni ga našel. Da je odšel malo prej in se vrne šele zvečer. Saj tega je skoraj pričakoval, ni ga jezilo. Razdražila ga je psovka, ki je priletela za njim, ko je zamišljen stopal med hišami ob široki cesti. Zlečnil se je in se v hipu okrenil, pogrelo ga je bilo v dno duše. Občinski tajnik Pentasuglia, človeček temnega obraza, je izpred svojega urada z mržnjo v očeh gledal za njim. Zbal se je kaplanovega ostrega pogleda, se okrenil in stopil skozi vrata. »Bojazljivci!« je Čedermac razsrjen zaklical za njim. »Vrže kamen iz zasede, potem pa se potuhne ko paglavec.« (Dalje)